

KERÉNYI MARI

Szót érteni...

Reflexió FÖLDES PETRA *Töredezett diskurzusok – Egy reménybeli vita elé* című vitaindító cikkére

ÉRTELMEZÉSEK, VITÁK

„Hogy ne a legkülönbélebb „ti”- és „mi”-csoportok küzdelmében, hanem egy bizalomteli közösség különböző aktorainak az együttműködésében alakuljon ki a ma még el se képzelt iskolavilág” – mondja Földes Petra vitaindítójában.¹

Hát, szép is lenne. De vajon a jámbor szándék megvalósítható-e? Mi akadályoz benne? Mi van forrongó indulataink mögött?

Más helyről, ezért más nézőpontból szólalunk meg. Átkiabálni a szakadékok fölött – lehet-e? Hol húzódnak a törésvonalak? Nem a gondolkodásban, nem a töprengések különböző eredményeiben van az elmentés. Az még mindig ugyanaz az oldal – az értelmiség új utakat kereső botladozásának színtere. Aki azonban politikai térbe emeli az oktatás ügyét, az lehet, hogy látni is mást lát, mint a kutató, de hogy másként értelmezi, amit lát, ahhoz kétség nem fér. Az ő számára a kontextust az aktuálpolitika adja. Aki pedig a

jelenségek eredőjét, a felszín mögött rejlő törvényszerűséget, az összefüggéseket keresi, annak minimum sekélyes az előbbi magyarázata. Ha a politika a tudomány fast fashion stílusra átszabott köntöskében igyekszik alátámasztani törekvéseit, az bizony megharagítja az amúgy komoly vitára kész tudósokat. S ha a tudomány valaha jeles képviselője a politika kiszolgálójává szegődik, attól szégyenkezve fordulnak el az egyébként szívesen

polemizálók is. A jó lelkiismeretük kedvéért annyit természetesen megtesznek, hogy ki-ki vérmérséklete diktálta indulati töltettel figyelmeztet: ez nem tudomány, nem érvelés és főleg az egész alapjaiban nem igaz. De szemmel látható: nem is azért van.

A fogalmaink valahogy „szétcsúsztak”. Mít jelentenek a szavak: kompetencia, konzervativizmus, műveltség? A pedagógiai és politikai fogalomhasználat rendszeren összekeveredett, és míg az egyik

de hogy másként
értelmezi, amit lát,
ahhoz kétség nem fér

¹ Földes Petra (2024): *Töredezett diskurzusok – Egy reménybeli vita elé*. *Új Pedagógiai Szemle*. 74. 1–2. sz. Letöltés: <https://upsonline.hu/index.php?article=740102012> (2024. 04. 28.).

példás önmérséklettel, amúgy tanárosan próbálja definiálni a másik által gyakorlatilag jelszová egyszerűsített fogalmakat,² addig nehéz elgondolni, hogy sikerülhet szót érteni. Ugyanazokat a szavakat használva beszélünk más nyelvet. A hatalom, a politika nyelve és a tudomány nyelve más és más, ne gondoljuk ezeket ugyanannak csak a szókészlet egyezései miatt. A grammatika a fontos, minden nyelvész tudja ezt.

Kik is lehetnek hát a fájdalmasan hiányolt bizalomteli közösség tagjai? Azok, akik egyenrangúak: akiknek felelőssége és lehetőségei összemérhetőek. Hogyan alkothatna egy közösséget a százsor

elutasított, meg-nem-hallgatott, betanított munkásként kezelt pedagógus-társadalom és azok, akik mindehhez a szelleminek titulált muníciót szolgáltatják? Hogyan lehet párbeszédet folytatni, ha a deklarált kenetteljes lözöngök alól hátsó szándékok lólábai kalimpálnak?³ Ó, mennyiszor, milyen sokan mondták már el ezt.

Pedig valóban, amúgy lenne, van miről beszélünk.

Széthullott a világunk. Valamiféle fékezhetetlen centrifugális erő sodrásában egyre gyorsabban nő a divergencia. Szélsőségek között élünk. A természeti jelenségeket, a társadalmi különbségeket vagy

az egyes személyek képességprofilját vizsgálva is mélységek nyílnak a lábunk alatt. Kicsúszik a kezünkéből a fizikai valóság. Látjuk, tapasztaljuk mindezt, magyarázatokkal is próbálkozunk. Világunkat leíró modelljeink sci-fire emlékeztetnek, peszsimistább verziójuk disztópa.

Ehhez képest mire szolgál az iskola? Mire jó itt és most? Mit adjon és mitől óvja a gyerekeket? Hogyan foglalkozzon velük? Mire készítsen fel, mivel vértesse

fel a ki tudja, milyen tanítványait? De tényleg: milyenek is ők? Leírhatók-e általánosan, mind egyikükre jellemző tulajdonságokkal? És ha már tudjuk, akkor mihez kezdjünk ezzel a do-

loggal, mit tehetünk velük, értük?

Égető kérdéseink sora mered ránk. Tudjuk: a megszülető válaszoktól a jövőnk függ. Az hagyján, hogy az egymással polemizáló okos bácsik és nénik jövője, de a gyerekeké, akiknek nincs más választásuk: felnőnek. Jogosan kiabált Greta Thunberg, az okos bácsik és nénik által autizmussal diagnosztizált tini az ENSZ klímaügyi csúcstalálkozóján arról, hogy elloptuk a jövőjüket. Ott mindenki lesütötte a szemét.⁴ Itt a budapesti tanártüntetésen 2022-ben felszólaló Pankotai Lilit érettségije előtt eltanácsolta a gimnáziuma. Még szerencse, hogy volt, aki szégyenkezett, ezért aztán az ő iskoláztatása

Pankotai Lilit érettségije előtt eltanácsolta a gimnáziuma. Még szerencse, hogy volt, aki szégyenkezett.

² A politika zászlóbontása és a reakciók, a szakmai vita stációi nagyszerűen nyomon követhetők a Földes Petra írásához tartozó jegyzetek mentén.

³ Fábry Béla (2024. 04. 16.): Mitől konzervatív a konzervatív pedagógia? *Tani-tani online*. Letöltés: https://www.tani-tani.info/mitol_konzervativ_a_konzervativ_pedagogia (2024. 04. 28.).

⁴ Greta Thunberg beszéde 2019-ben. Letöltés: <https://www.youtube.com/watch?v=KAJsdgTPJpU> (2024. 04. 28.). Pankotai Lili beszéde 2022. október 23-án. Letöltés: <https://video.search.yahoo.com/search/video? p=pankotai+lili+beszede+2022.10.23.&type=E211HU1316G0#id=2&vid=7396a416b73bc6713e1ef0a8068ca7b8&action=click> (2024.04.28.)

megoldódott. És a többieké, akiknek szeretett tanáruk egyszer csak az utcán találta magát? S azoké, akiknek iskolaéveik alatt nem jut egyetlen olyan pedagógus sem, akivel megélhetnék az okos és szeretetteljes légkörű órák örömét?

Igen, mégiscsak beszéljünk egymással, azokkal, akikkel valóban lehet. Érdekes is az olyanoknak, akiknek alapjuk és jó okuk van a másikat hitelesnek elfogadni. Ettől egyoldalú, belterjes lesz a

beszélgetésünk? Mi egyebet tehetnénk? Vegyük tudomásul, az *itt* és *ott* közötti szakadék fölött nem tudunk szavakból, fogalmakból hidat verni. Átkiabálni lehet, tesszük is, de vajon érdemes-e?

Másra kell a napi küzdelmekben lassacskán elszivárgó energia. Igen, tegyük össze tudásunkat, tapasztalatunkat, próbálkozásainkat. Ülünk körbe és meséljünk – fehérek között európaiként.

